

Το τέλος της εθνικής πολιτικής

Αλέξανδρος Σχισμένος- Νίκος Ιωάννου

Παρότι όλες οι πλευρές του πολιτικού φάσματος, και η “κυβερνώσα αριστερά” του ΣΥΡΙΖΑ και οι δελφίνοι της Ν.Δ. και οι συνωστισμένοι του κέντρου και η “αντιμνημονιακή αριστερά” της ΛΑΕ, επενδύουν σε μια “εθνική” και “πατριωτική” ρητορική, οι μεν στην “εθνική σωτηρία”, οι δε στην “εθνική ανεξαρτησία”, τα γεγονότα δείχνουν το τέλος της εθνικής πολιτικής. Οι μεταλλαγές του μυθιστορηματικά “διαχρονικού” μα ιστορικά πρόσφατου, έθνους-κράτους είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο που παρατηρούμε έντονα από τις τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα. Το εθνοκράτος, από προνομιακός φρουρός και εταίρος των καπιταλιστικών επιχειρήσεων μετατράπηκε σε κράτος-επιχείρηση το ίδιο, καθώς η νεοφιλελεύθερη επέλαση αντικατέστησε τις ισχνές πολιτικές αναδιανομής του κράτους-πρόνοιας με ισχυρές πολιτικές εκποίησης των κοινών αγαθών, δηλαδή του δημόσιου χώρου και εμπορευματοποίησης του βίου και της εργασίας, δηλαδή του δημόσιου χρόνου.

Το εθνοκράτος έγινε μια προβληματική επιχείρηση, ανίκανη να παράγει την κοινωνική νομιμοποίηση, καθώς η στενή εξάρτησή του από την παγκόσμια καπιταλιστική οικονομία και το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα ισοδυναμεί με την πρακτική άρνηση του φαντασιακού του υπόβαθρου, δηλαδή της εθνικής ανεξαρτησίας και κυριαρχίας, διαλύοντας κάθε δυνατότητα εθνικής πολιτικής. Η προοπτική της επιστροφής στο εθνοκράτος και την κυριαρχική εθνική πολιτική είναι πολιτική οπισθοδρόμησης και θνησιγενής. Η ακροδεξιά αναβίωση είναι ένα αντανάκλαστικό στην τελεσίδικη κατάρρευση, όπως ο θρησκευτικός φανατισμός αντανάκλαστικό στον θάνατο του θεού. Παρά τους λήρους που εκστομίζονται από αριστερά και δεξιά για ‘εθνικό νόμισμα’, ούτε αυτό προσδιορίζει την πολιτική ως εθνική, καθώς δεν μπορεί πλέον να υπάρξει εθνικό νόμισμα με την απόλυτη έννοια, που να

αντιστοιχεί σε μια κλειστή εσωτερική αγορά. Το οποιοδήποτε νόμισμα θα υπάρξει μέσα στην ισοτιμία που οι διεθνείς χρηματοπιστωτικοί συσχετισμοί θα του αποδώσουν.

Η μετατροπή του ενθοκράτους σε εργαλείο πολιτικής από κυρίαρχη πολιτική οντότητα, συνδυάζεται με την υποχώρηση του φαντασιακού της ανάπτυξης και το αδιέξοδο κάθε αναπτυξιακού σχεδιασμού. Το νέο μοντέλο ανάπτυξης του παγκόσμιου καπιταλισμού αφορά υπερεθνικές οικονομικές κλίμακες που μπορούν να αποδώσουν μεγάλα μεγέθη, δηλαδή τα κοινά αγαθά, τον δημόσιο χώρο, εξ ου και οι ιδιωτικοποιήσεις. Με την παρουσία του ΣΥΡΙΖΑ στην κυβέρνηση διαψεύστηκαν οι αριστεροί διανοούμενοι, όπως ο Σερζ Λατούς που πρότεινε στον Τσίπρα την αποανάπτυξη. Τα εθνοκράτη είναι ζώνες ενός παγκόσμιου καταμερισμού παραγωγής και κατανάλωσης. Η Γερμανική ελίτ ονειρεύεται τη δική της διάσωση σε ένα μακροπρόθεσμο μέλλον, διαμορφώνοντας το ευρωπαϊκό τις περιβάλλον στα μέτρα της παγκόσμιας οικονομίας. Με μια δήθεν εθνική πολιτική, αποκλειστικά για εσωτερική κατανάλωση, στην πραγματικότητα η κεφαλαιουχική ολιγαρχία καρπώνεται τα κέρδη του παγκόσμιου χρηματοοικονομικού ανταγωνισμού με εργαλείο και βάση το ευρώ και την ευρωζώνη και όχι με την παραγωγική και εξαγωγική της δύναμη. Στη Φρανκφούρτη υψώνουν ουρανοξύστες, το Βερολίνο φτιάχνει τη βιτρίνα του, αλλά η Φούλντα ή το Βούπερταλ ψυχορραγούν, για να μη μιλήσουμε για τη σκανδαλώδη φτωχοποίηση της πρώην Ανατολικής Γερμανίας.

Μια σημαντική επίπτωση της διάλυσης των τοπικών κοινωνιών των νέων αναδυόμενων καπιταλιστικών χωρών, την οποία η δύση πραγματικά προσπαθεί να εντάξει σε κάποια σχέδια, είναι η μαζική μετακίνηση πληθυσμών, το εύρος της οποίας ίσως ακόμη δεν έχουμε δει. Στις νέες αγορές που δημιουργούνται, όπως εξηγήσαμε, περισσεύουν άνθρωποι οι οποίοι όχι απλώς βιώνουν την οικονομική ανέχεια, αλλά ακόμα και την έλλειψη αέρα να αναπνεύσουν σε ένα περιβάλλον απόλυτης ανασφάλειας και της πιο βίαιης καταστολής και ελέγχου ενός συνεταιρισμού κράτους-επιχειρηματιών.

Η επιλεκτική υποδοχή αυτών των μεταναστευτικών πληθυσμών είναι ένα κάποιο σχέδιο, η Μεσόγειος όμως μάλλον ήδη έχει γεμίσει από θύματα των αναταραχών και της εξουσιαστικής ανωμαλίας της Βόρειας Αφρικής, της Μέσης Ανατολής και της Ασίας. Ποιος δεν θα σκεφτόταν πως οι Ευρωπαίοι επιχειρηματίες βλέπουν σε μια τέτοια μεταναστευτική εκδοχή φρέσκο και φτηνό κρέας ανειδίκευτων εργατών για μια πιο ανταγωνιστική παραγωγή;

Αυτός ο σχεδιασμός στοχεύει κυρίως σε δύο πράγματα: Το ένα είναι ότι η ευρωπαϊκή οικονομική εξουσία θα ήθελε αυτή η μετακίνηση πληθυσμών που αναφέραμε παραπάνω να γίνει χωρίς εκείνους τους εσωτερικούς τριγμούς που θα ανέτρεπαν την πολιτική σταθερότητα προς μια κατεύθυνση οπισθοδρόμησης, ικανή να καταστρέψει το νέο οικονομικό και πολιτικό καθεστώς που διαμορφώνεται σήμερα. Όχι πως μια κατεύθυνση οπισθοδρόμησης προς το παλαιό εθνοκράτος για παράδειγμα θα κατέστρεφε τον καπιταλισμό ή θα τον έθετε υπό έλεγχο, αλλά θα απελευθέρωνε άγνωστες ή καταπιεσμένες πραγματικότητες, αφού σαν οπισθοδρόμηση δεν θα ανταποκρινόταν σε καμιά κοινωνική πραγματικότητα ούτε του μέλλοντος ούτε του παρελθόντος, πόσο μάλλον του παρόντος.

Το άλλο είναι, ότι αυτή η μετακίνηση πληθυσμών μπορεί να μετατραπεί σε εργαλείο για μια ευρωπαϊκή παραγωγή πιο global διαστάσεων, χωρίς τους περιορισμούς των παλαιών συστημάτων, αλλά μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για την απαξίωση αυτής της ίδιας της εργασίας, την υποβάθμισή της ως παράγοντα της παραγωγής. Η εξασφάλιση της ύπαρξης μιας παγκόσμιας αγοράς και μιας παγκοσμιοποιημένης παραγωγής με τα μεγέθη τους, προϋποθέτει την ύπαρξη μιας παγκόσμιας αγοράς εργασίας που να μπορεί να εξυπηρετεί πολύ συγκεκριμένους και ξεκάθαρους σκοπούς.

Το μέλλον για τις κατώτερες οικονομικές κλίμακες διαγράφεται μαύρο. Κυριολεκτικά μαύρο, αφού θα εκφραστεί στη μαύρη οικονομία. Η πλήρης εμπορευματοποίηση και φορολόγηση της γεωργίας θα αναγκάσει τον μικρό παραγωγό να μειώσει την παραγωγή του προσδοκώντας στην ποιότητα και σε μια μαύρη

αγορά. Το ερώτημα είναι αν αυτή η κίνηση θα μπορέσει να διευρυνθεί και σε άλλους παραγωγικούς τομείς, με κοινωνικές δικτυώσεις πέρα από τα εθνικά σύνορα αλλά και πέρα από τα οικονομικά μοντέλα, επαναδημιουργώντας τον δημόσιο χώρο. Ένα δημόσιο χώρο κοινωνικό, πέρα από τη δικαιοδοσία της κρατικής και κεφαλαιοκρατικής εξουσίας. Στο παγκόσμιο επίπεδο η κατεύθυνση αυτή είναι ορατή και θα μπορούσε να γίνει ορατή και στον τόπο μας. Σε μια αγορά-δημόσιο χώρο η μαύρη οικονομία ίσως να έπαυε να είναι ξεχωριστός τομέας. Δεν θα μιλούσαμε τότε για οικονομική κλίμακα αλλά για ένα άλλο επίπεδο ζωής. Όμως αυτό απαιτεί και μια διαφορετική, εξισωτική, αμεσοδημοκρατική πολιτική αυτονομίας, εν δυνάμει παγκόσμια, προκειμένου οι κοινωνικές δικτυώσεις να αποδράσουν από τα στεγανά του παγκόσμιου καπιταλισμού.

Τίποτα το εθνικό δεν υπάρχει σήμερα να υπερασπιστούμε, ούτε το ως πού φτάνουν τα σύνορα, πράγμα που, από ό,τι φαίνεται, δεν είναι και το πιο σπουδαίο για την ύπαρξή της χώρας, τουλάχιστον στο ευρωπαϊκό πεδίο. Τα νέα σύνορα είναι οικονομικά σύνορα και διαπερνούν τις χώρες οριζοντίως και καθέτως, ανεξάρτητα από τα τυπικά τους σύνορα.

Η μόνη προοπτική εξόδου από την κρίση βρίσκεται εκτός εθνικού πλαισίου, εκτός κράτους, εκτός κυβέρνησης. Βρίσκεται στις νέες δικτυώσεις των ελεύθερων τοπικών αυτοθεσμίσεων σε ένα παγκόσμιο επίπεδο, στην αίσθηση της παγκόσμιας κοινωνικής χρονικότητας, που συνδέει τις κοινωνίες με όρους αλληλεγγύης και αυτονομίας σε ένα κόσμο κοινής ελευθερίας και αντίστασης, ενάντια στην παγκοσμιοποιημένη κυριαρχία.